

KÜLTÜR-SANAT ETKİNLİKLERİ, POPÜLİZM VE ERDEM ÜZERİNE ...

Ardahan, Anadolu'nun en kuzeydoğusunda, iki bin metreye yakın yükseklikte, on yedi bin nüfuslu, halkının çoğunluğu ilkel yöntemlerle tarım ve hayvancılık yaparak geçinen bir bölgedeki ilimiz. Adı il olmasına karşın, düzensiz yapılaşan, tarihi taş yapılarının yerini iğreti apartmanlarla değiştiren, gıda toptancılarıyla canlı hayvan ticareti yapanların her şeyin egemeni olduğu, cadde ve sokaklarında at kaçkalarının (Rusça yük taşıyan küçük at arabası) dolaştığı, hayvan pisliklerinin koktuğu bir kasabadan öteye geçebildiği pek söylenemez. Köylerde yine tezek yakılıyor (bence hiç sakıncası yok; doğaya en az zarar veren ekolojik bir yaşam dönüşümü), tarımda kol emeği en yaygın üretim gücü, köydeki üretici dünyanın en doğal, en zengin içerikli sütünü kırk kuruştan satıyor, şehir merkezindeki memur nereden geldiği belli olmayan sütü marketten yüz altmış kuruşa alıp içiyor... Üniversite giriş ve orta öğretim sınavlarındaysa, hep son üç sıradan birinde çakılı Ardahan... Ardahan'a atanan her kamu görevlisinin, her öğretmenin gözü, bir yolunu bulup hemen geri kaçmada...

Ardahan'ın bir de Kültürevi var. Yörenin yetiştirdiği Cilavuz Köy Enstitülü devrimci öğretmen, yazar Dursun Akçam adına ölümünden sonra ailesi tarafından bir Kültürevi yaptırıldı. Kültürevi'nin yüz seksen kişilik çok amaçlı bir salonu, otuz öğrencinin yararlanabileceği, üç bine yakın kitabı olan bir kütüphanesi bulunuyor. Kış aylarında Ardahanlı öğrenciler kütüphaneye sessiz, temiz, sıcak bir ortamda ders çalışmaya geliyorlar; gençler ve üniversiteliler, Kültürevi salonunda müzik dinletileri, ücretsiz sinema gösterimleri yapıyor. Kütüphanenin çoğunluğu kız öğrenciler olmak üzere yüzlerce sürdürümcüsü var; ödünç kitap alıp okuyor; Dostoyevski, Steinbeck, Kafka, Yaşar Kemal, Sait Faik dolaşüyor öğrencilerin ellerinde.

Yedi yıldır bu Kültürevi'nde, "Dursun Akçam Kültür-Sanat Günleri" yapılıyor. Her yıl Haziran ayı gelip Ardahan yaylaları bin bir çiçeğe durunca, Ankara'dan, İstanbul'dan yazarlar, sanatçılar geliyor Ardahan'a.

Yedinci Dursun Akçam Kültür Sanat Günleri'nin konu başlığı "Kültür ve Coğrafya" idi. Üç günlük etkinlikler süresince iki tiyatro oyunu (Ölü Ekmegi ve Koço'nun Tükeni), bir sinema gösterimi (Reis Çelik'in 'İnadına Film Çekmek adlı perde arkası çekimleri) bir edebiyat açık oturumu, bir şiir akşamı (Ahmet Telli ve Metin Turan), yörenin ekonomik ve sosyal sorunlarıyla ilgili iki forum, biri Dursun Akçam Orman'ına fidan dikimli iki kır gezisi, bir müzik dinletisi (Ali Rıza Yılmaz) düzenlendi (önceden sözleri alınmış Çıldır'ın Prut köylülerinden birinin atı kaçmasa, birinin amcası ölmese, kültür sanat

günleri yaylaya çıkış zamanına denk gelmese, üçüncü tiyatro oyununu, “Hey Atlılar, Atlılar”ı da onlar oynayacaktı!)

Yedinci Dursun Akçam Kültür Sanat Günleri’nde, Tekel YİBO öğrencilerinin öğretmen Perihan Erdoğan öncülüğünde sahneledikleri, Dursun Akçam’ın Ölü Ekmeği ve Tezek Payı adlı öykülerinden uyarlanarak sahnelenen oyun görülmeye değerdi. Ardahanlı ve Ardahan Üniversitesi gençlerin birlikte sahneleyip oynadıkları “Koço’nun Tükeni” adlı oyun da halk kültüründeki gülmeceli muhalif duruşun sahneye yansımaysdı. Edebiyat oturumunda, Ardahan Üniversitesi’nden Doç. Dr. Erdoğan Altınkaynak’ın bildiri başlığı “Yöre Sözlü Kültüründe Coğrafyanın Etkisi” idi. Araştırma Görevlisi Aysel Aslanboğa’nın konuşması “Dursun Akçam Yapıtlarında Mekân İnsan İlişkisi” üzerineydi. Aslanboğa’nın bildirisi, derinlikli, ince bir işçilik ve donanım gerektiren bir metindi. Ardahan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ramazan Korkmaz’ı, edebiyat alanında ilk araştırma konusu olarak Dursun Akçam’ı önerdiği için kutlamak gerek... Metin Turan, “Yöre Yazılı ve Sözlü Kültüründe Coğrafya”yı konuştu. Benim bildiri başlığım, “Ümit Kaftancıoğlu’nun Yelatan Romanında Kozmik Coğrafya” idi.

“Yörenin Hayvancılık, Arıcılık Sorunları ve Kura Nehri’nin Ardahan Sosyal Yaşamındaki Yeri” başlıklı forumda Ardahan Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğretim görevlileri kolaylaştırıcılık yaptı, üreticilerle araştırmacılar karşılıklı diyaloglara girdiler; HES’lere karşı yürütülen direnişe koşut, Kura nehri sularını korumayı amaçlayan bir çalışma içindeki grup, “Kura Nehri Suları Karadenize Akıtılamaz” yazılı tişörtler giyinerek sahneye çıktı. “Ardahan’da Eğitim-Öğretim Sorunları” başlıklı forumda, ilk kez rakamlara dayalı bir araştırma dile getirildi. Eğitim-Sen Ardahan Temsilcisi öğretmen Zafer Yıldız, yıllardır eğitimde nal toplayan Ardahan eğitimine araştırmacı, çözümleyici bir bakış açısıyla yaklaşan geniş bir hazırlık yapmıştı.

Bu yılki etkinlik sırasında, okulları on gün önce kapanmış ve Ardahan’daki işleri bitmiş olsa da güneydoğulu yoksul öğrencilerden bir kısmının etkinliklerdeki görevleri ve ilgileri nedeniyle orada kalmış olması, Ardahanlı gençlerin bana, “sen olmasan da olur ağbi, burası artık bizim” diyebilecek ölçüde bir gönüllü işbirliği aşamasına gelmiş bulunması, ilköğretim öğrencilerinin oynadıkları tiyatro oyununda büyük bir içtenlik ve ustalık göstermeleri, önemli başlıklardı. Etkinliğin tarafımızdan gün gün haber metinleştirilip fotoğraflarıyla birlikte hazır lokma olarak sunulmasına karşın, ulusal basında hemen hiç yer almayışysa, popüler olanın başat tutulduğunun en açık göstergesidir.

Dursun Akçam Kültürevi ve Kültür Sanat Günleri, dişle tırnakla bu noktaya getirildi. Kültürevi yapımına başladığımız gün, engelleme çabaları da başlatılmış, dedikodu ve iftira kazanları kaynatılmıştı. Zamanın Ardahan Belediye Başkanı, inşaatın önündeki yolu kazdırtarak malzeme taşımamıza engel olmuştu. Taner Akçam’ın bilinen tezleri kullanılarak “Ecdadımızın katillerinin avukatları kendilerine yer yapıyor” demagojisiyle karşıt saldırılar örgütlenmeye çalışıldı. İşin sürebilmesi için yalnızca yürek

ve para da yetmeyecekti. Doğru bir izlek kurulması, birilerinin desteğinin alınması gerekecekti. Tam da bu noktada “erdemli kişi” deyimini hak etmiş güzel insanlar çıktı arka arkaya. Yaşamıyla, alışkanlıklarıyla tam bir İstanbul beyefendisi olan ve Ardahan’ın kötü koşullarında barınması olası görünmeyen Doğan Hızlan kalkıp geldi oralara kadar. En birincisinden başlayarak Dursun Akçam Kültür Sanat Günleri’ne köşesindeki yazılarıyla destek oldu. Ardahan’a gelmek, ya da Dursun Akçam gibi bir ada sahip çıkmaya çalışmak Doğan Hızlan’a ne kazandırabilirdi? Popüler olan yerine kültür ve sanata yürekten bağlılığın, erdemli olabilmenin seçilmesi Doğan ağabeyin yaptığı... 12 Eylül faşist kültür kırılmasından sonra “Köy Romanı” yaftasıyla içindeki zengin grotesk yapı görmezden gelinmiş Enstitülü yapıtlarına karşı başlatılmış söyleme zaman zaman kendisi de katılmış Adalet Ağaoğlu da kırmadı çağrımızı. Bedensel rahatsızlıklarına, Ardahan’daki koşulların yetersizliğine aldırmadan geldi; konuşmacı olarak oturdu masaya.

Musa Eroğlu, Arif Sağ, “burası senin değil, bizim” diyerek, göğüslerini gere gere fotoğraf çektiler Kültürevi’nin önünde. En küçük bir karşılık beklemeden arka arkaya dinletiler düzenlediler. Sevgili Tolga Çandar izledi onları. Kapıyı Ufuk Karakoç açmıştı...

Ne kadar çok ad var saymamız, erdemli insanlıklarını edebiyat kamuoyuyla paylaşmamız gereken. Vecihi Timuroğlu, Ömer Polat, Mustafa Şerif Onaran, Turhan Günay, Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı, Adnan Binyazar, Ahmet Telli, Metin Turan, Feyza Hepçilingirler, Oya Baydar, Reis Çelik... Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği’nin çalışkan, özverili başkanı Prof. Dr. Kemal Kocabaş; derneğin kurucularından, “Kafdağı’nın Ardındaki Akçam” belgeselinin yapımcısı Prof. Dr. Oğuz Makal, Burdur’dan K. Semra Eren, İstanbul’dan Doç. Dr. Firdevs Gümüšoğlu, Ankara’dan Doç. Dr. Haluk Erdem ve Prof. Dr. Mustafa Altıntaş, Isparta’dan Yrd. Doç. Dr. Oktay Köse, Eskişehir’den Yrd. Doç. Dr. Medine Sivri, Kars Kafkas Üniversitesi’nden Zarife ve Erdoğan Karaşah... Ardahan Üniversitesinin değerli rektörü ve öğretim görevlileri...

Dursun Akçam, en son 2003 Haziran ayında gelmişti Ardahan’a. Almanya sığınmacılığı dönüşü tam on dokuz “tahdit”li, olaylı gözaltılar, her giriş çıkışta polis jandarma soruşturmaları soğumaya başlayınca, köydeki örtmesi çürüyüp çökmüş, duvarları bel vermiş eski dede evinin yerine yeni bir ev yaptırma kararı almış ve Ardahan yöresindeki diğer gurbetçilere de bir köye dönüş işareti gibi olmuş evin yapımından sonra her yıl Haziran ayında anne-baba-büyük oğul orada buluşup on beş yirmi gününü birlikte geçirmeye başlamıştık. Ne ki, ya koşullar kışkırtıyordu bizi, ya kanımızda dinmek bilmeyen kaynamalar nedeniyle başımıza yeni işler açıyordu. Ölçek köyü çevresindeki geniş bir ormanlık alana özel bir tapu çıkarmayı başarmış, yörenin zorba Hamşioğlu beyliğinin uzantısı sayılan emekli jandarma albay Ahmet Acar’la takışmıştık. Daha doğrusu, dünyanın en güzel sarıçam ormanlarının kiraya verilmesine, güneyden gelen binlerce koyunluk sürülerin ormanlarda ve çevre köylülere ait tarlalarda otlamasına, sürü çobanlarının güpegündüz yüzlerce fidanı kesip koyunlara çit yapmasına karşı, ben

yerel bir gazetede yazılar yazmaya başlamıştım da, Ahmet Acar arkama tüm kolluk kuvvetlerini birden takmaya kalkışmıştı. Değil mi ki, adı belli, soyadı belli “anarşik” kişilerdik; doğayı, ormanları korumaya yönelik yazılar yazmaya da hakkımız da olmamalıydı.

“Süzgeç” adlı gazetede, “Derebeylik Hortladı mı?” diye soruyordum. “Ormanlarımız Yok Ediliyor” diyen başlıklar atıyordu Süzgeç. Polis ve jandarma her gün baskınlar düzenliyordu Süzgeç’in yoksul bürosuna.

Kenan Evren’in sınıf arkadaşı, 12 Eylül 1980 sonrasında Denizli Belediye Başkanlığı yapmış bir “milliyetçi kahraman” gibiydi Ahmet Acar. Ne haddimeydi benim, gazeteye yazılar yazarak bir günde kesilmiş 172 fidan için tutulmuş tutanağa karşın kolluk kuvvetlerinin neden işlem yapmadığını sormak?

Benim için, o zamanların 301. Maddesi olan 169’dan “suç duyurusu” yapmıştı Ahmet Acar. Acar beyini her Kars’a inişte Ardahan’dan gönderilmiş askeri araçla karşılayıp ağırlayan Ardahan jandarması Acar beyinin işaretini yeterli görmüş, Ölçek Köyü’ndeki baba ocağımı jandarma sarmıştı. Ben o sıra Bursa’dan genel kurul delegesi bulunduğum Türk Tabipleri Birliği Genel Kurulu için Ardahan’dan ayrılıp Ankara’ya gelmiş olduğumdan evde değildim ve gelen jandarma köydeki evde bulunan köyün eski öğretmenlerini, annemi ve babamı alıp götürmeye kalkmıştı... Araya İstanbul’dan konuk gelmiş, babamın öğrencisi emekli Başkomiser Cevdet Şentürk, yöredeki bazı dernek yöneticileri, hatırlı kiler girmişti de yaşları seksene yaklaşmış iki Enstitülü emekli öğretmen jandarma hışmından kendilerini koruyabilmişlerdi. Tehditler, “alınından kurşunlarım”lar, yetmedi, evdeki telefonu açan eşim de saldırganların hedefi oldu.

Savcılık “Basın yoluyla hakaret”ten dava açmıştı benim için... İki yıla yakın yargılandım. Ankara Hukuk’tan gerçek hukuk adamı Prof. Dr. Nevzat Toroslu’nun bilirkişi raporuyla aklandım. Yetmedi, Ardahan’ın solcu geçinen bir avukatı aracılığıyla aleyhime temyiz itirazı yapıldı. Sonunda Yargıtay da akladı beni ama, tadı tuzu kaçmıştı memleket havasının. Ardahan’da kapı kapı gezip milliyetçi kahramanlıklarını anlatan Ahmet Acar’ın karşısına, 1972 yılında Mehmet Doğru tarafından kaleme alınmış “Ölçek Köyü Tarihi” adlı kitaptaki belgelerle, krokilerle çıkıyordum. Acar beyinin soyu, Hamşioğulları, Ermeni kavgası sırasında Ölçek Köyü’ne ait beş yüz koyunu kaçırmıştı. Ardahan’ın ilk kaymakamı İbrahim Kadımoğlu’u Göle’nin Varginis köyünde kaldığı evi bombalayarak öldüren de onlardı. Çünkü, Kaymakam, bölgedeki Torosev ve Beberек köylerinde yaşayan Rumları kırarak evini barkını yağmaladığı için Sarıkamış’taki askeri mahkeme tarafından tutuklanmış Hamşioğlu Celal Bey’in mallarına devlet adına el koymuştu.

Köprülerin altından sular akıp gidiyor, doğan her yeni gün, tarihe ve topluma değişik yerlerden bakan insanları kaçınılmazca karşı karşıya getiriyordu. Yorgundu, adı belli olmasa da henüz, hastaydı Dursun

Akçam; Ardahan'da adına yakışır bir şekilde ilgi görmüyordu. "Bir daha bu memlekete gelmem ben oğlum" dedi, onu Ardahan'dan uğurladığım 25 Haziran 2003 günü... 19 Temmuz'da "akciğer ca" tanısı kondu ve tam iki ay sonra, 19 Eylül 2003 tarihinde aramızdan ayrıldı Dursun Akçam.

Ölçek köyünden çarıklı ayaklarıyla yola çıkmış yoksul bir köylü çocuğu olarak dünyanın düzenine kafa tutmuş bir adamdı Dursun Akçam. En azından, adı yaşamalıydı. Önce Dursun Akçam Ormanı yaşama geçirildi; sonra Dursun Akçam Kültürevi. Şimdi saygın bir adı var Dursun Akçam'ın orada. Ve her yoksul çocuğuna kucak açmış sıcak bir ocağı: Dursun Akçam Kültürevi...

Kültürevi'nin kışın ısınma giderleri nedeniyle iyice artan masraflarını Dursun Akçam'dan kalan emekli aylığıyla eşi Perihan Akçam ve Akçam ailesi karşılıyor. Yolun uzaklığı nedeniyle etkinlikler sırasında çağrılan konuklara otobüs önerilemiyor. Yaz mevsiminde epeyce pahalı olan uçak biletleri de epeyce bir toplam oluşturuyor.

Etkinlik izleği kurulurken, çok yönlülük, çoksesselik ve katılımcılık ilke edinilmeye çalışılıyor. Yöre insanının ve özellikle genç kuşakların belirli bir sürece yayılmış, halk kültüründeki imece geleneğini barındıran hazırlıkları paylaşıyor. Yöre kültürü ve genel evrensel sanat yapıtlarıyla ilgili çözümleme çalışmaları, deneme metinleri üretiliyor. Ünlü şarkıcıların, pop yıldızlarının kalabalık konserleri yerine, izleyenle oynayanın birbirinden ayrılmadığı halk kültürü geleneği yeni değerler katılarak yeniden yaşatılmaya çalışılıyor. En ilkinden başlayarak, her etkinlikte en az bir özgün tiyatro oyununun sahnelenmesi gerçekleştirildi. Oyun metinleri Dursun Akçam ve yöre yazarlarının yapıtlarından, yöredeki sözlü kültür geleneklerinden yararlanılarak oluşturuldu. Halktan insanların, öğrencilerin oyunculuk yetenekleri birleştirildi. Doğaçlama yan hep güçlü tutulmaya çalışıldı.

Her "kültür sanat günleri"nin bir başlığı oldu. "Dil ve Hakikat", "Anadolu Kültürü ve Kadın", "Anadolu Kültürü ve Çoksesselik", "Kültürümüzde Gülmecenin Yeri ve Yöre Kültüründe Gülmece"...

Yörede "Bal Festivali", "Göl Festivali", "Yayla Festivali" vb adlarla yapılan, yerel yönetimler ve çeşitli derneklerin düzenlediği etkinlikler ile Dursun Akçam Kültür Sanat Günleri arasında dağlar kadar ayırım olduğu hemen anlaşılabilir. Özdemir İnce ne güzel tanımlamış o popüler tüketim gürültülerini: "(...) yerel yönetimler, 'Kültür ve Sanat Festivali' başlığı altında folklor dansı gösterileri ile şarkı ve türkü konserleri düzenliyorlar; böylece kültür ve sanat kavramlarına yapılabilecek en büyük kötülüğü yapıyorlar." (Özdemir İnce, 'Şiir ve Gerçeklik, s 9)

Dursun Akçam Kültürevi ve Kültür-Sanat Günleri, bir yanıyla çağın sığınacak son mevzisi olarak görülen "sanat"ta ısrar ediyor, popüler olana, kültür ve sanata bulaşmış çıkar ilişkilerine, şeyleşmeye, kültür endüstrisinin gösteri toplumuna karşı muhalefeti örgütlüyor, bir yanıyla, yörede genç beyinleri tutuklamak için cirit atan inanç istismarcısı politika ve tarikat odaklarına karşı özgürlük duygusunu bayraklaştıran bir yolda ilerliyor. Şiirin, öykünün, romanın has direnişini ayakta tutmaya çalışıyor.

Dursun Akçam sembol adıyla kan ve kardeş toplumun halk kültüründe barınan devrimci enerjisini genç kuşaklarla ve güncel iletişimle buluşturmaya çaba gösteriyor.

Geriye ne kalıyor söyleyecek? İnsanoğlu erdemli olmayı sürdürebildikçe, “o güzel atlara binip giden” “o iyi insanlar” yeniden gelecektir aramıza; ve insanlık rasyonel aklın karşısında kendi kültürüyle, edebiyatıyla direnmeyi başaracaktır.

24 HAZİRAN 2011, CUMA	25 HAZİRAN 2011, CUMARTESİ
<p>14.30 TİYATRO ÖLÜ EKMEĞİ Metin ve sahneleyen: Perihan ERDOĞAN Oynayanlar: Tekel 75. Yıl YİBO Öğrencileri Yer: Dursun Akçam Kültürevi</p>	<p>10.00 EDEBİYAT OTURUMU “Yöre Sözlü Ve Yazılı Kültüründe Coğrafya” Alper AKÇAM Dursun Akçam ve Ümit Kaftancıoğlu Yapıtlarında Coğrafya, YELATAN'da Kozmik Coğrafya Doç. Dr. Mustafa Oral “Tek Atlı Tekin Olmaz”da Kültür Coğrafyası Doç. Dr. Erdoğan ALTINKAYMAK Yöre Sözlü Kültürüne Coğrafyanın Etkisi Aysel ASLANBOĞA Dursun Akçam Yapıtlarında Mekân-İnsan İlişkisi Metin TURAN Halkbilimci bakışıyla Kuzeydoğu Anadolu’da yazılı ve sözlü kültür</p>
<p>16.00 AÇILIŞ Anadolu’dan Avrupa’ya Dost İzleri Ömer POLAT</p>	<p>12.00 TİYATRO KOÇO’NUN TÜKENİ Metin: Alper AKÇAM Sahneleyen: Memetali DURMUŞ, Murat FİDAN Oynayan: Ardahanlı ve Ardahan Üniversiteli gençler</p>
<p>13.00 FİLM GÖSTERİMİ BELGESEL İNAT HİKÂYELERİNDEN İNAT RESİMLERİ Yapım: Reis ÇELİK</p>	<p>14.00 KIR ŞENLİĞİ Dursun Akçam Ormanı’nda Fidan Dikimi 19.00 ŞİİR AKÇAMI Ahmet TELLİ, Metin TURAN, Erbay KARA, Ali Rıza YILMAZ</p>
  	

26 HAZİRAN 2011, PAZAR	DURSUN AKÇAM KÜLTÜR ve SANAT GÜNLERİ
<p>10.00 FORUM Kura Nehrinin Yöre Ekonomisindeki Yeri, Arıcılık ve Hayvancılık Sorunları Kolaylaştırıcılar: Faruk Karataş (Ardahan Üniversitesi MYO) Kemal Yazıcı (Ardahan Üniversitesi MYO) Cevdet Şentürk (İstanbul-Ardahan Kültür ve Dayanışma Derneği)</p>	<p>24.25.26 HAZİRAN 2011 - ARDAHAN “KÜLTÜR VE COĞRAFYA”</p>
<p>11.00 FORUM Ardahan’da Eğitim Ve Öğretim Sorunları Kolaylaştırıcılar: Gencay Pancar, Suat Işıklı, Zafer Yıldız</p>	
<p>13.00 TİYATRO HEY ATILILAR ATILILAR Sahneleyen: Atalay Uzunkaya Oynayanlar: Çıldır Prut köylüleri Yer: Çıldır Belediyesi Salonu</p>	
<p>19.00 MÜZİK AKÇAMI Dursun Akçam Kültürevi’nde Müzik Dinletisi: Torosların Sesi; ALI RIZA YILMAZ Ardahanlı Genç Sanatçılar</p>	
<p>Dursun Akçam Kültürevi Hallit Paşa Mah., Kocamustafa Paşa Cad., No: 20 ARDAHAN İletişim: 0478 211 2969 0532 765 0723 (Alper Akçam)</p>	<p>Etkinliklerimiz ücretsiz ve halka açıktır, özel çağrı beklemeyiniz.</p>

Ahmet Telli Şiir Akşamı'nda...

Ölü Ekmeği adlı oyundan

alperakcam@gmail.com